

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان

رهنمود ارتباط عامه

ریاست نشرات و ارتباطات

جدي 1398

مقدمه:

این رهنمود دربردارنده تصمیم‌های کلان و شیوه مناسب و حرفه‌ای انتشار برنامه‌ها و پیام‌ها به منظور تحقق اصول و هدف‌های مندرج در «قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت‌های کمیسیون»، و با بهره‌گیری از ابزارها و رسانه‌های متفاوت و روزآمد در کشور است. این رهنمود می‌کوشد تا جایی که ممکن است صریح و واضح، اجرashدنی، منعطف، جامع، هماهنگ و مستدل باشد. بنابراین کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان نیز به منظور ساماندهی امور نشرات و تنظیم و بهبود ارتباطات خود، این سند را برای نخستین بار تهیه و در ریاست نشرات و ارتباطات، الگوی فعالیت‌های رسانه‌ای خود قرار می‌دهد.

هدف از تهیه و تدوین این رهنمود، نظم دادن به امور نشراتی و ارتباطی و انسجام بیشتر موضع‌گیری‌ها و معیاری کردن انتشارات کمیسیون است. به تمام اعضا و کارمندان، به‌ویژه مسئولان و دست‌اندرکاران ریاست نشرات و ارتباطات کمک می‌کند که چه چیزهایی را، بر بنیاد چه ارزش‌هایی، با چه هدف‌هایی، برای چه مخاطب‌هایی، با چه روش و اصول حرفه‌ای و با استفاده از چه ابزارهایی منتشر کنند.

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در تمامی فعالیت‌های نشراتی-رسانه‌ای خود به شمول گزارش‌های تحقیقی، موضوعی، گزارش‌های خبری، اعلامیه‌ها و بیانیه‌ها، فصلنامه، وبسایت و شبکه اجتماعی، بر اساس قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت‌های خود، قانون اساسی، اسناد و پیمان‌نامه‌های بین‌المللی حقوق بشر، قانون رسانه‌های همگانی کشور و اخلاق و اصول ژورنالیسم، فعالیت می‌کند.

مبنای قانونی

این رهنمود با تأسی به ماده 34 قانون اساسی کشور، فصل سوم، ماده بیست‌ویکم قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت‌های کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، ماده دوم قانون دسترسی به اطلاعات و ماده 19 میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی تدوین شده است. این رهنمود دربرگیرنده هدف‌ها؛ ارزش‌ها و اصول اساسی؛ محتوا(ی پیام‌ها و آگاهی‌ها)؛ ابزارها و رسانه‌های مورد استفاده کمیسیون برای انتشار پیام‌ها و دیدگاه‌های خود و در فرجام، نظارت بر وضعیت حقوق بشر در رسانه‌هاست که در ادامه به ترتیب به هر یک از آنها پرداخته خواهد شد.

یکم؛ هدف‌ها:

1. تنظیم ارتباطات عامه کمیسیون و اطلاع‌رسانی گسترده، دقیق، سریع، شفاف و منصفانه درباره رویدادها و امور مربوط به کمیسیون و بازتاب اخبار و پیام‌ها با درون‌مایه حقوق بشری افراد، رسانه‌ها و نهادهای دیگر.
2. اطمینان‌یابی از اینکه ریاست نشریات و ارتباطات کمیسیون بر اساس اصول اساسی، اهداف و معیارهای پذیرفته‌شده عمل می‌کند.
3. تقویت نظم و انسجام در موضع‌گیری‌های کمیسیون از طریق نشر اعلامیه‌ها و بیانیه‌ها، مصاحبه با رسانه‌ها و انتشار گزارش فعالیت‌ها و رویدادهای مربوط به کمیسیون در شبکه‌های اجتماعی.
4. افزایش اعتماد مردم به برنامه‌ها و فعالیت‌های کمیسیون.
5. آگاهی‌دهی دقیق و اثرگذار از فعالیت‌ها و دستاوردهای کمیسیون.
6. نهادینه‌سازی فرهنگ، ارزش‌ها و هنجارهای حقوق بشری در روابط و مناسبات اجتماعی و اداری.

دوم؛ ارزش‌ها و اصول اساسی:

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان در کنش‌های رسانه‌ای و انتشارات خود، به اصول حقوق بشری و اصول حرفه‌ای ژورنالیسم پای‌بند است. اصولی مانند: واقعیت، عینیت، صحت، بی‌طرفی و توازن، آزادی بیان و آزادی مطبوعات، آزادی اطلاعات و حق دسترسی به آن، پاسخگویی، دوری از تهمت و افترا، رعایت حریم خصوصی، دقت در محرمانه نگاه داشتن منابع، تبلیغ نکردن جنگ، خشونت، نفرت و تبعیض نژادی، افشا نکردن هویت و تصویرهای قربانیان خشونت و جنایت، بی‌گناهی افراد (اصل برائت ذمه)، نپذیرفتن هدیه و رشوت و بهره‌نگرفتن غیراخلاقی و غیرقانونی از اطلاعات.

در نهایت، کمیسیون مستقل حقوق بشر به حق مالکیت فکری، فرهنگی و هنری در آگاهی‌دهی و اطلاع‌رسانی پای‌بند است.

در ادامه به برخی از مهم‌ترین اصول پرداخته می‌شود:

1. اصل احترام به کرامت انسانی

کرامت انسانی به مثابه یک اصل اخلاقی و امری که تمام حقوق بشر به موجب آن پایه‌ریزی شده است، ارج و حرمتی است که انسان، از آن رو که انسان است، از آن برخوردار شده است. این برخورداری ارتباطی به

عقیده، رنگ، نژاد و مانند این‌ها ندارد و حتی با ارتکاب جنایت و انکار و نافرمانی خداوند نیز، این منزلت از آدمی سلب نمی‌شود. کرامت انسانی مطلق و دارای دو ویژگی سلب‌ناشدنی و انتقال‌ناپذیر است و کمیسیون بر مبنای این اصل، به تمام انسان‌ها، به دلیل انسان بودن آنها، احترام می‌گذارد.

نشرات کمیسیون نباید کرامت انسانی قربانیان و عاملان نقض حقوق بشر را نادیده بگیرد. در تمامی نشرات و ارتباطات کمیسیون از اشخاص حقیقی و حقوقی با هدف رعایت کرامت انسانی آنان، از آنها با احترام یاد می‌شود. نباید کسی یا سازمانی مورد تحقیر، توهین و بی‌حرمتی قرار گیرد. نشرات کمیسیون، مطابق عرف‌های موجود، از اشخاص و سازمان‌ها با ادبیات احترام‌آمیز نام می‌برد.

2. اصل عدم تبعیض

کمیسیون موضوع‌های تبعیض‌آمیز را منتشر نمی‌کند. کمیسیون در نشرات خود، با شهروندان کشور، مستقیم یا نامستقیم، بر مبنای جنس، نژاد، زبان، قومیت، مذهب، وضعیت توانایی فیزیکی یا ذهنی، محل تولد، منطقه، تعلقات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی رفتار نمی‌کند.

3. اصل بی‌طرفی

کمیسیون، نهادی مستقل است و استقلال و بی‌طرفی را در انتشارات خود، به‌ویژه در اعلامیه‌ها و بیانیه‌های رسمی، رعایت می‌کند. با اینکه کمیسیون از قربانیان نقض حقوق بشر حمایت می‌کند، اما اصل برائت ذمه و کرامت انسانی متهمان و قربانیان را همیشه در نظر می‌گیرد. نباید از ناقضان حقوق بشر با صفت‌های مخالف کرامت انسانی نام برده شود.

4. اصل محرمانیت

کمیسیون در هیچ‌یک از نشرات خود، هویت قربانیان نقض حقوق بشر را در صورتی که خود آنها اجازه نداده باشند، افشا نمی‌کند. در صورتی که قربانی اجازه انتشار سایر اطلاعات یا بخشی از معلومات را نداده باشد، با ادارات دیگر در میان گذاشته نمی‌شود. گاهی به دلیل پیگیری قضیه، لازم است هویت قربانی و اطلاعات مربوط به دیگران سپرده شود. باید یادآوری کرد که در هر حالتی، باید سنجیده شود که افشای هویت و درمیان‌گذاری اطلاعات، به شخص قربانی آسیب نزند. هم‌چنین، کمیسیون راستگویی و دقت را در انتشارات خود، ضروری می‌داند. به این دلیل که افراد بی‌خطا و اشتباه نیستند، باید در نقل مطالب، امانت را رعایت کرد و انتقادپذیر و پاسخگو بود. هم‌چنین کمیسیون در انتشارات خود به منافع عمومی پای‌بند است.

5. اصل غیرسیاسی عمل کردن

کمیسیون بر بنیاد این اصل، نگاه صرفاً حقوق بشری دارد و درگیر امور سیاسی روزمره و جناح‌بندی‌های سیاسی و حزبی موجود نمی‌شود. نیز، کمیسیون در موضع‌گیری‌ها و بیان دیدگاه‌های خود، مستقلانه رفتار خواهد کرد و به مثابه نهاد ملی حقوق بشری و بر بنیاد قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت‌های خود، اصل استقلال را پاس می‌دارد.

6. اصل پاسخگویی

این اصل به معنای احترام‌گزاری به حقوق شهروندان است. کمیسیون بر بنیاد این اصل، در مورد انتشارات خود برابر قانون و افکار عمومی، پاسخگو است. هم‌چنین در صورت نیاز، به پرسش‌ها و خواسته‌های قانونی و حقوقی شهروندان، پاسخ‌هایی قناعت‌بخش می‌دهد.

سوم؛ محتوا/درون‌مایه:

الف) قالب: به گونه مشخص، پیام‌ها و دیدگاه‌های کمیسیون در قالب اعلامیه‌های مطبوعاتی، گزارش‌های روزانه، گزارش‌های موضوعی و تحقیقی، دستنامه‌های آموزشی، عکس، ویدیو، مصاحبه، یادداشت‌ها و متن‌های کوتاه فیسبوکی و توییت منتشر می‌شوند.

ب) ویژگی‌ها: کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان هر موضوعی را که بتواند به منظور رعایت حقوق بشر، بهبود آن و حمایت از آن، نیز گسترش و نهادینه‌شدن ارزش‌های حقوق بشری اثرگذار باشد، منتشر می‌کند. بر اساس قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت‌های کمیسیون: «حقوق بشر عبارت است از حقوق و آزادی‌های اساسی اتباع که در قانون اساسی، اعلامیه‌ها، میثاق‌ها، قراردادها، پیمان‌نامه‌ها و سایر اسناد بین‌المللی حقوق بشر که افغانستان به رعایت و تطبیق آنها متعهد است، تسجیل شده باشد.» در ادامه به مهم‌ترین ویژگی‌های محتوایی پیام‌ها و موضوع‌هایی که کمیسیون منتشر خواهد کرد، پرداخته می‌شود:

- کوشیده می‌شود که تمامی موضوع‌ها در فصلنامه، وبسایت، فیسبوک، تویتر و اینستاگرام کمیسیون به سه زبان دری، پشتو و انگلیسی منتشر شود.
- در وبسایت، فیسبوک، تویتر و اینستاگرام کمیسیون صرفاً موضوع‌های مرتبط با حقوق بشر منتشر می‌شود.

- افزون بر متن‌ها و موضوع‌های تولیدشده در کمیسیون، مقاله‌ها، مطالب و دیدگاه‌های سایر اشخاص و سازمان‌های حقوق بشری که آگاهی‌بخش و دارای اهمیت حقوق بشری تشخیص داده شود و مغایر اصول اساسی کمیسیون نباشد، منتشر می‌شود.
- مقاله‌ها و مطالبی که از لحاظ محتوایی ضعیف باشد یا دارای محتوای خلاف موازین حقوق بشر باشد، منتشر نمی‌شود.
- مطالبی که بدون موجب و اسناد کافی و قناعت‌بخش، اشخاص یا سازمان‌هایی را متهم کند یا به آنها افترا ببندد، منتشر نمی‌شود.
- شایعه‌ها و افواه منتشر نمی‌شود.
- در گزارش‌های روزانه، تمام اصول ژورنالیسم (سرعت، دقت، توازن، بی‌طرفی و انصاف) در نظر گرفته می‌شود.
- مطالب شخصی مانند عکس، ویدیو یا مقالاتی که درباره زندگی خصوصی افراد باشد، منتشر نمی‌شود. البته با رضایت قربانی، می‌توان رویدادهای حقوق بشری را مستندسازی کرد.
- عکس‌ها و ویدیوهایی که درباره قضایا و رویدادهای خشونت‌آمیز باشد، به گونه‌ای که انتشار آنها سبب ناراحتی و آسیب روانی و ذهنی اشخاص شود، منتشر نمی‌شود. در صورت لزوم و نیاز به پخش چنین عکس‌ها و ویدیوهایی، صحنه‌های خشن آنها پنهان می‌شود.
- مطالب کمیسیون بدون کاستی‌های فاحش دستوری، نگارشی و املائی منتشر می‌شود. برای جلوگیری از این مشکل، هیچ مطلبی نباید بدون ویرایش منتشر شود.
- مطالبی منتشر می‌شود که برای شمار بیشتری از مردم مهم باشد یا ارزش آموزشی داشته باشد.
- دفترهای ساحوی و ولایتی با درنظرداشت اولویت قضایای حقوق بشری، يك گزارش تحقيقي ژورنالیستیک در سال از ساحه‌های زیر پوشش خویش تهیه و برای انتشار خواهند فرستاد.
- کوشیده می‌شود گزارش‌های خبری حقوق بشری از طریق وبسایت، فیسبوک، تویتو و اینستاگرام منتشر شود.
- برنامه‌های ویدیویی (مطابق برنامه عمل) به مناسبت‌های ملی و بین‌المللی (با محتوای حقوق بشری) تولید و در یوتیوب، وبسایت، فیسبوک، تویتو و اینستاگرام کمیسیون منتشر می‌شود.
- برنامه‌ها بر اساس ارزش‌های قانون اساسی، اصول و ارزش‌های حقوق بشری و سنت‌های پسندیده اجتماعی تولید می‌شود.

- گزارش‌های تحقیقی، سالانه، سه‌ماهه، تحقیق‌های ملی و هر نوع مواد قابل نشر، صرفاً از نشانی ریاست نشرات و ارتباطات کمیسیون منتشر می‌شود.

چهارم؛ ابزارها/رسانه:

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان برای دستیابی به هدف‌های در حوزه انتشاراتی، آگاهی‌دهی و اطلاع‌رسانی از ابزارها و رسانه‌های متفاوت نوشتاری، دیداری، شنیداری و مجازی بهره می‌برد. ریاست نشرات و ارتباطات به مثابه مسئول اصلی این بخش با بهره‌گیری از این رسانه‌ها پیام‌ها، مواضع و دیدگاه‌های کمیسیون را به مخاطبان می‌رساند:

1. فصلنامه

فصلنامه کمیسیون عهده‌دار انتشار مقالات علمی کارمندان کمیسیون و مقالات علمی-پژوهشی نویسندگان و پژوهشگران کشور است. این نشریه می‌کوشد با نگرش راهبردی به حوزه مطالعات حقوق بشر و با تشویق نویسندگان و پژوهشگران به تولید متون علمی-آکادمیک، به نیازهای جامعه و جامعه دانشگاهی (استادان و دانشجویان) در حوزه مطالعات حقوقی و حقوق بشری پاسخ دهد.

2. وبسایت

وبسایت پایگاه اصلی انتشار کارکردها، بیاینه‌ها، اعلامیه‌ها، اعلان‌ها، دیدگاه‌ها و دستاوردهای کمیسیون، و مخاطب آن عموم مردم است.

3. فیسبوک

مخاطب فیسبوک، بیشتر جوانان است. بنابراین کوشیده می‌شود که ادبیات مورد استفاده در تولید متن به منظور انتشار در آن، روان باشد. متن‌های منشرشده در وبسایت و یوتیوب، به تناسب، در فیسبوک نیز منتشر می‌شود. هدف گسترش روزافزون مخاطبان است. در فیسبوک نیاز به پخش عکس و ویدیو بیشتر است، بنابراین این ریاست مسئولیت گردآوری عکس‌ها و ویدیوها از همه دفاتر کمیسیون درباره مسایل حقوق بشری را برای فیسبوک به عهده دارد.

4. تویتر

از تویتر ترجیحاً بیشتر برای انتشارات به زبان انگلیسی استفاده می‌شود؛ جز اعلامیه‌ها که به زبان‌های ملی نیز منتشر می‌شود. تویتهای بیشتر بازتاب‌دهنده موقف و دیدگاه‌های کمیسیون است یا سمت‌وسوی خبری دارد. در تویتر ویدیوهای سودمند با پیام‌های حقوق بشری منتشر می‌شود. متن، تصویر، ویدیو و درکل مواد منتشرشده در دیگر رسانه‌ها نیز، در صورتی که دارای پیام‌های حقوق بشری باشد، در موافقت با طرف مقابل در تویتر کمیسیون منتشر می‌شود. هدف این است که فالورهای تویتر کمیسیون افزایشی روزافزون چشم‌گیر داشته باشد.

5. اینستاگرام

از اینستاگرام کوشیده می‌شود که برای پیام‌رسانی و آگاهی‌دهی به تناسب ظرفیت آن بهره گرفته شود. در این رسانه، پیام‌ها و آگاهی‌ها بیشتر در قالب تصویر و ویدیو منتشر می‌شود. مخاطب این رسانه بیشتر جوانان است.

6. یوتیوب

در یوتیوب بیشتر ویدیوهای تولیدشده کمیسیون به مناسبت‌های ملی و بین‌المللی و موضوعات و رویدادهای حقوق بشری منتشر می‌شود.

پنجم؛ حضور در رسانه‌ها:

حضور سخنگو و نمایندگانی از کمیسیون در رسانه‌ها به دلیل و منظور: **یکم**؛ آگاهی‌دهی درباره حقوق بشر، **دوم**؛ ایجاد گفتمان حقوق بشری در مورد مسایل مختلف، **سوم**؛ توضیح کارکردهای کمیسیون و **چهارم**؛ پاسخگویی به پرسش‌ها درباره کارنامه آن و مسایل حقوق بشری دارای اهمیتی اساسی است. حضور کمیسیون در رسانه‌ها باید استراتژیک و هدفمند باشد: پافشاری بر چگونگی، اثرگذاری و کیفیت حضور، نسبت به شمار و کمیّت آن.

یادآور می‌شود که دیدگاه کمیسیون را در مرکز، رهبری کمیسیون یا سخنگوی کمیسیون یا معاون او (رئیس نشرات و ارتباطات) بیان می‌کند. هماهنگ‌کننده‌ها در هماهنگی با سخنگو یا معاون او (رئیس

نشرات و ارتباطات) عهده‌دار تحلیل‌های کارشناسانه خواهند بود و در ولایت‌ها و ساحتها، رؤیسان دفتريهای ولایتي و ساحوی کمیسیون مسؤليت این امر را بر عهده خواهند داشت.

به گونه کلی در این مورد، این نکته‌ها دارای اهمیت است: 1. جایگاه حقوقی، کارنامه حقوق بشری و اعتبار عمومی رسانه مورد نظر؛ 2. اهمیت برنامه به لحاظ موضوع و شمار مخاطبان؛ 3. زمانی که نماینده کمیسیون در آن در اختیار خواهد داشت؛ و 4. نسبت موضوع برنامه با کارنامه، اصول و هدف‌های کمیسیون.

ششم؛ پی‌گیری نظام‌مند پوشش مسایل حقوق بشری در رسانه‌ها:

ریاست نشرات و ارتباطات به منظور بازتاب درست خبرها، پیام‌ها و موضع‌گیری‌های کمیسیون بر رسانه‌های دیداری، شنیداری، نوشتاری و رسانه‌های آنلاین در حد مقدور نظارت می‌کند. بنابراین می‌کوشد به این وظایف از رهگذر: **یکم**؛ نظارت بر موضوع‌ها و خبرهای مربوط به حقوق بشر (وضعیت کمی و کیفی حقوق بشر در رسانه‌های کشور)، و **دوم**؛ پیگیری چگونگی بازتاب یافتن مواضع و کارکردهای کمیسیون و خبرهای منتشرشده درباره رویدادهای مربوط به کمیسیون در رسانه‌های همگانی، عمل کند. هدف از این نظارت و پیگیری هم حمایت از حقوق بشر، گسترش ارزش‌های حقوق بشری و کوشش به منظور بهبود آگاهی‌رسانی هرچه بیشتر و بهتر در این حوزه، هم‌چنین پاسخگویی به پرسش‌های مخاطبان ارجمند و تعامل و دادوستد سازنده با دیگر رسانه‌ها، به‌ویژه رسانه‌های فعال‌تر در عرصه حقوق بشر، به منظور ارتقای سطح آگاهی عمومی درباره حقوق بشر است.